

Ocena sytuacji Spółki PROCHEM S.A. w 2022 r. z uwzględnieniem oceny systemu kontroli wewnętrznej i systemu zarządzania ryzykiem

Ocena Spółki PROCHEM S.A. za 2022r dokonana została w trzech aspektach:

- wyników działalności,
- sytuacji Spółki,
- funkcjonowania systemu kontroli wewnętrznej i zarządzania ryzykiem.

I. OCENA WYNIKÓW SPÓŁKI ZA 2022 R.

Spółka w zakresie podstawowej działalności – sprzedaży usług inżynierskich i budowlanych – osiągnęła poziom 149,3 mln zł i jest to poziom ponad 20% niższy niż w roku 2021. Ten spadek w sprzedaży wyniknął przede wszystkim ze spowolnienia przedsięwzięć realizacyjnych. Jednocześnie trzeba zaznaczyć, że w zakresie działalności projektowej sprzedaż spółki w 2022r. wzrosła wyraźnie, bo aż o 49%, w stosunku do roku poprzedniego osiągając 41,5 mln zł.

Spadek obrotów, a przede wszystkim gwałtowny wzrost kosztów realizowanych projektów inwestycyjnych, związany z wysoką inflacją mającej swoje źródła w wojnie w Ukrainie spowodował, że Spółka zamknęła rok 2022 w zakresie działalności operacyjnej stratą w wysokości 5,9 mln zł.

Strata została poniesiona wyłącznie na usługach realizacyjnych, usługi projektowe były w 2022r. działalnością zdecydowanie zyskową.

Na ostateczny poziom zysku netto Prochemu w wysokości około 26,25 mln zł wpływ miało zdarzenie o charakterze jednorazowym, a mianowicie sprzedaż budynku biurowego Astrum i wypłacona z tego tytułu dla Prochemu S.A. wysoka dywidenda.

Także Grupa Kapitałowa Prochem osiągnęła niższą sprzedaż i niższy wynik, w porównaniu do roku 2022. Sprzedaż wyniosła prawie 222 mln PLN, zysk netto 526 tys. PLN.

Podsumowując wyniki należy stwierdzić, że rok 2022 był trudny, na co złożyło się szereg uwarunkowań głównie zewnętrznych mających wpływ na biznesową sytuację spółki. Mimo to, dzięki sukcesowi przedsięwzięcia deweloperskiego przygotowanego i zrealizowanego profesjonalnie, finalny wynik Spółki jest bardzo dobry i gwarantuje

więcej niż stabilną sytuację finansową Prochemu, nawet w przypadku niekorzystnego rozwoju sytuacji rynkowej.

II. SYTUACJA SPÓŁKI

Sytuacja Spółki w 2022 r. kształtowały zarówno czynniki makroekonomiczne jak i też czynniki o charakterze incydentalnym.

W 2022 r. wystąpił wysoki, mimo nie sprzyjających warunków wzrost PKB o 4,9%, trzeba jednak pamiętać, że tempo wzrostu PKB w trakcie roku wyraźnie malało, najlepszy był pierwszy kwartał ze wzrostem 8,6%, gdy ostatni kwartał to tylko 2,3% wzrostu. Stopa inwestycji wyniosła w 2022 r. zaledwie 16,8% i był to najniższy poziom od wielu lat.

Z punktu widzenia obszarów aktywności firmy Prochem struktura źródeł wzrostu PKB – wzrost zapasów i wysokie spożycie nie miały w 2022 roku pozytywnego wpływu.

Czynnikiem, który zaczął się w sposób istotny ujawniać 2021 r., a wybuchł w 2022r. była inflacja. W wyniku wojny jej poziom, w obszarze dóbr, materiałów inwestycyjnych i energii był bardzo wysoki i sięgał kilkudziesięciu procent. Nowa sytuacja – wojna prowadzona na terenie Ukrainy nie tylko wpływała na dalszy wzrost inflacji, ale także generowała podwyższony krótko i średniookresową zmienność cen wyrobów i materiałów inwestycyjnych. Konsekwencją tej sytuacji była i jest trudność zarówno po stronie inwestorów, jak i firm podejmujących się realizacji inwestycji określenia budżetu przedsięwzięć inwestycyjnych, dokonywanie oceny ich efektywności, a także rzeczywistych kosztów wykonania inwestycji.

Oceniamy, iż ten czynnik miał największy wpływ na negatywne wyniki Spółki w zakresie działalności podstawowej w 2022 r. W roku bieżącym, a być może też w latach następnych czynnik ten będzie negatywnie oddziaływał na podejmowanie decyzji inwestycyjnych będzie skłaniał do rezygnacji z przedsięwzięć rozwojowych bądź ich istotnego przesunięcia w czasie.

Rosnąca inflacja wywołała zmianę w zakresie polityki stóp procentowych ustalanych przez NBP. Istotny ich wzrost w krótkim czasie spowodował konieczność dokonania szeregu zmian po stronie inwestorów – przede wszystkim przygotowania nowej kalkulacji kosztów finansowych zamierzonych bądź realizowanych przedsięwzięć inwestycyjnych. Oceniamy, iż w bieżącym roku i w latach następnych czynnik

rosnących kosztów kredytów podobnie jak wysoka inflacja będą negatywnie oddziaływać na klimat inwestycyjny w Polsce, a tym samym będą pogarszać sytuację rynkową takich firm, jak Prochem.

Wybuch wojny na Ukrainie to kolejny czynnik, który miał wpływ na sytuację firmy nie tylko w ubiegłym roku, ale także w roku bieżącym, a być może i w latach następnych.

Negatywne konsekwencje są oczywiste, poza już wspomnianymi - wzrostem cen surowców, wysoką zmiennością cen, ograniczeniem dostaw, pojawia się poczucie niepewności i ryzyko związane z byciem krajem przyfrontowym, co w sposób oczywisty negatywnie wpływać będzie na poziom zaangażowania inwestorów zarówno polskich, a może jeszcze bardziej zagranicznych.

Kolejnym, także negatywnym czynnikiem wpływającym na rynek inwestycji jest niepewność pozyskania środków unijnych, czy to z KPO, czy też z budżetu podstawowego Unii Europejskiej.

Brak tych środków, bądź wyraźne przesunięcie w czasie możliwości korzystania z nich powoduje jeszcze większe osłabienie rynku inwestycyjnego.

Pojawia się też nowy czynnik związany z ryzykiem osłabienia więzi Polski z Unią Europejską. Dla wielu inwestorów, szczególnie zagranicznych, Polska jest atrakcyjna między innymi dlatego, że jest w Unii Europejskiej i ma dostęp do ogromnego rynku krajów rozwiniętych. Pojawienie się wątpliwości, co do trwałości w długim horyzoncie uczestnictwa Polski w UE może zniechęcać inwestorów zagranicznych do lokalizowania inwestycji w Polsce, szczególnie tych o długim okresie zwrotu.

Kierunek i dynamika zmian na rynku europejskim, w tym polskim, niesie za sobą także pewne szanse sprzyjające rozwojowi Prochemu.

Konieczność stopniowego uwalniania się od kopalnych surowców energetycznych wygeneruje wzrost zainteresowania różnymi rodzajami przedsięwzięciami generującymi czystą energię z niekonwencjonalnych źródeł, wolną od politycznego szantażu dostawców.

Na realizację czekają także wielkie przedsięwzięcia z zakresu energetyki jądrowej.

Zakończenie wojny w Ukrainie może także generować nowe kontrakty związane z odbudową jej gospodarki po zniszczeniach wojennych.

To na co należy zwrócić uwagę, to różny horyzont czasowy oddziaływania czynników sprzyjających i hamujących szanse rozwojowe Prochemu.

W krótkim okresie roku bieżącego i następnego dominują niestety czynniki negatywne:

- wysoka inflacja,
- wysoki koszt pieniądza inwestycyjnego,
- trwająca wojna,
- zahamowanie w pozyskiwaniu środków unijnych

Co oznacza, że podaż nowych projektów inwestycyjnych będzie wyraźnie mniejsza, a zatem konkurencja w ich pozyskiwaniu będzie wzrastała, co osłabi zdolności do optymalnego wypełnienia portfela firm z branży inżyniersko-budowlanej.

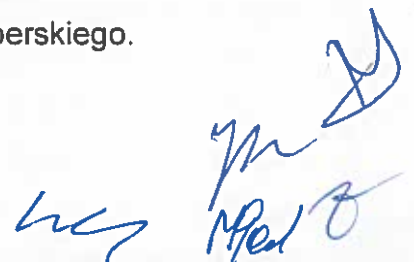
W dłuższym horyzoncie wieloletnim są szanse na osłabienie oddziaływania wymienionych czynników negatywnych i pojawienia się wymienionych już czynników pro-wzrostowych.

Mimo dominacji negatywnych czynników kształtujących rynek w roku bieżącym sytuację biznesową Prochemu w 2023 r. należy ocenić jako zadowalającą. Już pozyskane długoterminowe kontrakty, z jednoczesną utrzymywaną na wysokim poziomie aktywnością marketingową, powinny pozwolić na osiągnięcie przez Spółkę satysfakcjonujących wyników.

Świadomość silnego uzależnienia Prochemu od zmieniającej się koniunktury inwestycyjnej skłaniała kierownictwo firmy do poszukiwania aktywności pozwalających stabilizować pozycję firmy także w okresach mniej sprzyjających.

Podejmowanie projektów amortyzujących trudności w okresach dekoniunktury stało się trwałym elementem strategii firmy.

Tę funkcję, w stosunku do działalności podstawowej, spełniała prowadzona sporadycznie, choć z pewną regularnością działalność deweloperska. W ostatnim okresie duży projekt biurowy Astrum Business Park, realizowany z partnerem finansowym, znalazł swoje potwierdzenie rynkowe w skutecznym wynajmie blisko 100% powierzchni biurowej renomowanym najemcom. Po tej komercjalizacji w roku ubiegłym dokonano transakcji sprzedaży obiektu i zamknięcia cyklu deweloperskiego.

Pozyskanie istotnych środków finansowych tworzy relatywnie komfortową sytuację płynnościową i gwarantuje, bądź przetrwanie sytuacji kryzysowych, bądź jeżeli to nie będzie konieczne, zwiększa szanse rozwojowe firmy.

III. OCENA SYSTEMU KONTROLI WEWNĘTRZNEJ I ZARZĄDZANIA RYZYKIEM

Zakres kontroli obejmuje swym zasięgiem przede wszystkim:

- działalność gospodarczą spółki - podstawową oraz pomocniczą,
- sprawozdawczość finansową i rozliczenia księgowe,
- zgodność działania spółki z obowiązującymi przepisami prawa i regulacjami wewnętrznymi,
- zatrudnienie i płace.

Specyfika działalności PROCHEM S.A. związana jest z realizacją na rzecz klientów złożonych przedsięwzięć inwestycyjnych.

W spółce istnieją i są stosowane systemy planowania i kontroli realizowanych przedsięwzięć. Po nienajlepszych doświadczeniach z lat ubiegłych, dotyczących działania systemu kontroli, Zarząd podjął w 2017 roku działania naprawcze. W tym też roku została zmieniona instrukcja „Kontroli kosztów usług” oraz mianowano nowego kierownika „Zespołu kontroli kosztów” odpowiedzialnego za wdrożenie modyfikacji i usprawnionych procedur. Rok 2018 był drugim, w którym system działał według nowych zasad. W 2018 r. dokonano kolejnych modyfikacji w systemie „Kontroli kosztów usług” w zakresie prezentacji budżetów i są one stosowane w odniesieniu do nowych tematów od 1.01.2019 r.

Głównym zadaniem kontroli instytucjonalnej jest przeprowadzenie kompleksowych kontroli w zakresie najważniejszych zagadnień dla spółki oraz zbieranie i opracowywanie informacji dotyczących działalności komórek organizacyjnych spółki, wybranych problemów ekonomicznych i innych zagadnień, które w danym okresie uznane zostały przez Zarząd spółki za najbardziej istotne. Oprócz instytucjonalnej kontroli wewnętrznej w spółce istnieje także tak zwana kontrola funkcjonalna wykonywana przez kierowników różnych szczebli. Kierownicy ci sprawują nadzór nad podległymi im pracownikami, polegający na sprawdzaniu stanu realizacji ustalanych zadań.

ypk
Miel

Czynności kontrolne prowadzone są we wszystkich fazach działalności w formie kontroli wstępnej, bieżącej i następnej. Dokumenty finansowo-księgowe poddawane są kontroli merytorycznej, formalnej i rachunkowej. Informacja o poprawności formalno-merytorycznej i rachunkowej opatrzona jest podpisem sporządzonym w sposób identyfikowalny (pełne imię i nazwisko) lub opatrzona pieczęcią imienną osoby upoważnionej oraz datą zatwierdzenia dokumentu.

W PROCHEM S.A. nie występuje odrębna, wydzielona organizacyjnie struktura zarządzania ryzykiem. Identyfikacją i oceną obszarów ryzyka zajmują się właściwe dla danego rodzaju ryzyka służby Spółki. Do ich obowiązków należy także zdefiniowanie działań niezbędnych do ograniczenia ryzyka.

Nadzór, ale też i kluczowe decyzje dotyczące skali ekspozycji na ryzyko podejmuje Zarząd Spółki. Analiza ryzyk ma w PROCHEM S.A. charakter systemowy, ujęty w różnego rodzaju procedurach, dotyczących poszczególnych ryzyk.

W 2017 r. dokonano przeglądu i usprawniono system zarządzania ryzykiem w trakcie realizacji kontraktów w ramach procesu „Zintegrowanego systemu zarządzania” poprzez podproces „Zarządzanie ryzykiem i szansami” Proces ten oparty jest o wymagania międzynarodowej normy ISO-31000. Procedura obowiązuje we wszystkich jednostkach organizacyjnych Prochem SA zaangażowanych w przygotowanie oferty i realizację projektów.

W ubiegłym roku Rada Nadzorcza zapoznała się i przeanalizowała, w ramach corocznej oceny, aktualną informację o funkcjonujących w spółce systemach kontroli wewnętrznej, zarządzania ryzykiem oraz audytu wewnętrznego.

Rada Nadzorcza analizowała i kontrolowała zgodność obowiązujących w firmie regulacji wewnętrznych obejmujących normy, praktyki także dotyczące audytu wewnętrznego z prowadzoną przez Spółkę działalnością.

W działalności Prochem zidentyfikowano następujące ryzyka:

1. Ryzyko wahań koniunktury

Spółka jest w wysokim stopniu podatna na wahania koniunktury w budownictwie i silnie uzależniona od popytu na usługi inżynieryjne, który to popyt ma charakter cykliczny, a także podlegający zdarzeniom sporadycznym.

W celu ograniczenia wpływu tego ryzyka na wyniki i sytuację Spółki:

- prowadzony jest monitoring sytuacji makroekonomicznej i sytuacji w wybranych branżach,
- kontynuowana jest dywersyfikacja przedmiotowa (działalność wykonawcza, działalność w zakresie doradztwa technicznego, działalność deweloperska),
- optymalizowany jest poziom rezerw finansowych.

2. Ryzyko utraty kluczowych pracowników

Działalność Spółki opiera się na dobrze wykształconej i wykwalifikowanej kadrze pracowników, którzy są jednocześnie atrakcyjnym celem rekrutacji przez konkurencję.

W celu ograniczenia tego ryzyka Spółka stosuje:

- monitoring rynku pracy i poziomu wynagrodzeń,
- utrzymanie systemu szkoleń i podnoszenia kwalifikacji
- programy motywacyjne dla kluczowej kadry
- aktywny system naboru poprzez współpracę z uczelniami

3. Ryzyko wystąpienia zagrożeń przy wykonywaniu kontraktów

Rodzaje prowadzonej w PROCHEM S.A. działalności – przygotowywanie i zarządzanie projektami inwestycyjnymi dla klientów – powodują, iż jest to stale występujące ryzyko, jest ono w ostatnim okresie, ze względu na wysoką inflację, szczególnie istotne.

Dla jego ograniczenia PROCHEM S.A. stosuje:

- adekwatną do rodzaju przedsięwzięcia i skali ryzyka formę realizacji kontraktu,
- realistyczną kalkulację cenową przy zawieraniu kontraktów, uwzględniających prognozę inflacyjną,
- monitoring zaawansowania kontraktów i ujawniania zagrożeń,
- dobór wiarygodnych podwykonawców,
- klauzule kontraktowe ograniczające górną wysokość kar umownych.

YK
Mac

Stosowanie tych systemowych instrumentów pozwoliło uniknąć, bądź ograniczyć finansowe konsekwencje przy realizacji kontraktów zawieranych w warunkach kryzysowych, w tym w warunkach silnej konkurencji cenowej.

4. Ryzyko niezetelności płatniczej

Instrumentami ograniczającymi ten stale występujący rodzaj ryzyka są:

- monitoring standingu klientów przed i w trakcie realizacji kontraktów,
- stosowanie wyspecjalizowanych procedur windykacyjnych,
- optymalizacja struktur płatności.

5. Ryzyko walutowe

Instrumentami ograniczającymi ten rodzaj ryzyka są:

- monitoring i prognozowanie kursów walut,
- terminowe transakcje walutowe,
- zakup urządzeń i usług w walutach kontraktów.

6. Ryzyko uzależnienia od dużych nabywców usług

Instrumentami ograniczającymi ten rodzaj ryzyka są:

- monitoring umów ze znaczącymi dostawcami,
- zapisy kontraktowe zawierające elementy amortyzujące,
- utrzymanie partnerskich stosunków z powtarzalnymi klientami.

PODSUMOWANIE

Zarówno w zakresie systemu kontroli, zapewnienie zgodności działalności Spółki z obowiązującymi w firmie regulacjami, jak i w zakresie zarządzania ryzykiem dokonane w poprzednich latach systemowe i personalne zmiany zwiększyły poziom bezpieczeństwa w funkcjonowaniu Spółki i ograniczyły ryzyko niedostrzeżenia istotnego zagrożenia w zakresie podstawowej działalności firmy.

Podpisy członków Rady Nadzorczej:

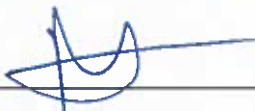
1. Marek Garliński

_____

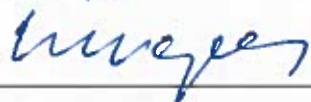
2. Karol Żbikowski

_____

3. Andrzej Karczykowski

_____

4. Wiesław Kiepiel

_____

5. Jarosław Stępniewski

_____